

**ZAMONAVIY JAMIYATDA DINIY ONGNI RIVOJLANTIRISHDA
KOMMUNIKATSIYA VOSITALARINING ROLI**

Zaynobidinova Naima Inomidinovna

NamDPI gumanitar fanlar kafedrası katta o'qituvchi f.f.n

Xaydarova Fotima Mahmudjon qizi

NamDPI Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi

(boshlang'ich ta'lim)1-bosqich magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada zamonaviy jamiyatda diniy ongni shakllantirishda kommunikatsiya vositalarining roli va ahamiyati tahlil qilinadi. Bugungi kunda axborot texnologiyalari, ijtimoiy tarmoqlar va ommaviy axborot vositalari diniy qadriyatlarni targ'ib qilish va diniy ma'rifatni keng ommaga yetkazishda kuchli platforma bo'lib xizmat qilmoqda. Maqolada kommunikatsiya vositalarining diniy ongni rivojlantirishdagi ijobiy va salbiy ta'siri, ulardan samarali foydalanish usullari hamda jamiyatda ma'naviy uyg'unlikni mustahkamlashdagi o'rni ilmiy asoslangan holda yoritiladi.

Kalit so'zlar: Diniy ong, kommunikatsiya vositalari, axborot texnologiyalari, ijtimoiy tarmoqlar, ommaviy axborot vositalari, diniy ma'rifat, ma'naviy uyg'unlik, zamonaviy jamiyat.

Annotation: This article examines the role and significance of communication tools in shaping religious consciousness in modern society. Today, information technologies, social networks, and mass media serve as powerful platforms for promoting religious values and disseminating religious knowledge to a wide audience. The article analyzes the positive and negative impacts of communication tools on the development of religious consciousness, explores effective methods of their use, and highlights their role in strengthening spiritual harmony in society.

Key words: Religious consciousness, means of communication, information technologies, social networks, mass media, religious enlightenment, spiritual harmony, modern society.

Аннотация: В данной статье анализируется роль и значение средств коммуникации в формировании религиозного сознания в современном обществе. Сегодня информационные технологии, социальные сети и средства массовой информации служат мощной платформой для продвижения религиозных ценностей и религиозного просвещения масс. В статье на научной основе освещены положительное и отрицательное влияние средств коммуникации на развитие религиозного сознания, методы их эффективного использования, а также их роль в укреплении духовной гармонии в обществе.

Ключевые слова: Религиозное сознание, средства коммуникации, информационные технологии, социальные сети, средства массовой информации, религиозное просвещение, духовная гармония, современное общество.

Kirish

Zamonaviy jamiyatda diniy ongning shakllantirish masalasi tobora dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi va ommaviy axborot vositalarining keng tarqalishi diniy qadriyatlarni targʻib qilish hamda maʼnaviy-maʼrifiy tushunchalarni ommalashtirish uchun yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Bugungi kunda ijtimoiy tarmoqlar va raqamli platformalar orqali diniy bilimlarni oʻrganish, sharhlash va ulashish jarayoni tezlashib, keng jamoatchilikka maʼnaviy boyliklarni yetkazish yanada osonlashmoqda.

Shu bilan birga, kommunikatsiya vositalarining notoʻgʻri ishlatilishi diniy ekstremizm, notoʻgʻri talqinlar va maʼnaviy qadriyatlarning buzilishiga olib kelishi mumkin. Bu esa zamonaviy jamiyatda diniy ongning shakllantirish jarayonida kommunikativ kompetensiya va masʼuliyatning muhimligini anglatadi. Kommunikatsiya vositalaridan foydalanishda toʻgʻri yondashuvlarni ishlab chiqish va ularni ijtimoiy barqarorlik hamda maʼnaviy uygʻunlikni taʼminlash yoʻlida qoʻllash bugungi kunning asosiy vazifalaridan biri hisoblanadi.

Globalizatsiya jarayonlari va axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi zamonaviy jamiyatda diniy ongning shakllantirish jarayoniga sezilarli taʼsir koʻrsatmoqda. Bugungi kunda insonlar oʻz diniy tushunchalari va qadriyatlarini shakllantirishda anʼanaviy taʼlim vositalari bilan bir qatorda, kommunikatsiya vositalaridan ham faol foydalanmoqda. Ijtimoiy tarmoqlar, ommaviy axborot vositalari va raqamli platformalar diniy bilimlarni keng tarqatish va maʼnaviy targʻibot ishlarini olib borish uchun qulay imkoniyatlar yaratmoqda. Shu bilan birga, bu vositalarning notoʻgʻri yoki salbiy maqsadlarda qoʻllanishi jamiyatda diniy adashuv, ekstremistik gʻoyalar va maʼnaviy inqiroz keltirib chiqarishi xavfini tugʻdiradi. Shu sababli, diniy ongning shakllantirishda kommunikatsiya vositalaridan toʻgʻri va masʼuliyatli foydalanish, shu bilan birga, kommunikativ kompetensiyani rivojlantirish zaruriyatga aylanmoqda.

Asosiy qism

Kommunikatsiya vositalarining diniy ongning shakllantirishdagi roli.

Bugungi globallashtirish sharoitida kommunikatsiya vositalari diniy ongning shakllantirish va targʻib qilish jarayonida muhim oʻrin tutmoqda. Ijtimoiy tarmoqlar, ommaviy axborot vositalari va turli raqamli platformalar orqali diniy qadriyatlarni keng ommaga yetkazish nafaqat tezkor, balki keng koʻlamda amalga oshirilmoqda. Masalan, onlayn darslar, videokonferensiyalar va ijtimoiy tarmoqlardagi guruhlar orqali diniy bilimlar oʻrganilishi oddiy insonga ham qulay boʻlib

qoldi. Shuningdek, ommaviy axborot vositalarida diniy mavzularda teleko‘rsatuvlar va radioeshittirishlar tashkil qilinib, aholining diniy savodxonligini oshirishga xizmat qilmoqda.

Kommunikatsiya vositalarining ijobiy ta’siri.

1. Diniy ma’rifatni kengaytirish: Ijtimoiy tarmoqlar va internet platformalari orqali diniy bilimlarni oddiy va tushunarli shaklda tarqatish kengaymoqda. Bu jarayon insonlarning diniy savodxonligini oshirishga yordam beradi.

2. Diniy qadriyatlarni ommalashtirish: Axborot vositalari orqali tarqatilayotgan turli video, maqola va vizual materiallar orqali odamlar orasida ijobiy diniy tushunchalar shakllanmoqda.

3. Masofaviy ta’lim: Onlayn darslar va masofaviy ma’ruzalar insonlarga uzoq masofalardan ham diniy bilim olish imkoniyatini yaratadi.

Kommunikatsiya vositalarining salbiy ta’siri.

1. Noto‘g‘ri axborot tarqalishi: Kommunikatsiya vositalarining ommabopligi sababli noto‘g‘ri yoki ekstremistik g‘oyalar ham tezda tarqalmoqda. Bu esa jamiyatda diniy adashuvlar va tushunmovchiliklarga olib kelishi mumkin.

2. Diniy manipulyatsiya xavfi: Ayrim shaxslar yoki guruhlar axborot vositalaridan noto‘g‘ri maqsadlarda foydalanib, o‘zlarining g‘oyalarini targ‘ib qilishga harakat qilmoqda.

3. An’anaviy diniy muloqotning zaiflashuvi: Onlayn muloqotning kengayishi sababli shaxsiy va an’anaviy diniy ta’lim jarayonlari qisman zaiflashishi mumkin.

Kommunikatsiya vositalaridan samarali foydalanish yo‘llari.

1. Ma’suliyatli yondashuv: Diniy kontentni ishlab chiqaruvchi va tarqatuvchi shaxslar kommunikativ kompetensiyaga ega bo‘lishi, ma’lumotlarni ehtiyotkorlik bilan tayyorlashi va e’tiborga loyiq manbalarga asoslanishi lozim.

2. Diniy axborot monitoringi: Ommaviy axborot vositalarida tarqatilayotgan diniy kontentni nazorat qilish va ekstremistik g‘oyalarning oldini olish muhim.

3. Interaktiv platformalar: Diniy bilimlarni targ‘ib qilishda o‘zaro muloqotga asoslangan interaktiv platformalar (onlayn savol-javoblar, forumlar)dan foydalanish auditoriya ishtirokini oshiradi.

4. Ijtimoiy mas’uliyatli loyihalar: Axborot vositalari orqali din va ma’naviyatga oid ijobiy loyihalarni targ‘ib qilish orqali jamiyatda diniy uyg‘unlikni ta’minlash mumkin.

Kommunikativ kompetensiyaning ahamiyati.

Diniy ongini shakllantirishda kommunikativ kompetensiyaning o‘rni juda katta. Diniy mavzularni keng ommaga yetkazishda so‘z va ifoda madaniyatiga ega bo‘lish, shuningdek, auditoriyaning ehtiyojlari va maqsadlarini tushunish talab etiladi. Kommunikativ kompetensiya orqali insonlar o‘rtasida diniy tushunmovchiliklarning oldini olish va sog‘lom muloqotni yo‘lga qo‘yish mumkin. Diniy ongini

shakllantirishda kommunikatsiya vositalarini samarali qo'llash usullari va metodlari. Quyida diniy ongni shakllantirish jarayonida qo'llanilishi mumkin bo'lgan metodlar va vositalarni jadval ko'rinishida bayon qilamiz:

METODLAR	TAVSIF	QO'LLANISHI
1. Interaktiv muloqot	Diniy mavzularda onlayn yoki oflayn savol-javob, forumlar, ochiq muloqotlarni tashkil qilish.	Ijtimoiy tarmoqlar (facebook, telegram) Vebinarlar yoki jonli translyatsiyalari orqali
2. Vizual kontent yaratish	Diniy mavzularda infografika, animatsiya, videorolik va tasviriy materiallar tayyorlash.	YouTube, Instagram, TikTok kabi platformalarda keng ommaga diniy bilimlarni yetkazish.
3. Masofaviy ta'lim	Diniy fanlardan onlayn kurslar, vebinarlar va treninglarni tashkil etish.	Udemy, Coursera kabi platformalar yoki maxsus diniy ta'lim uchun yaratilgan ilovalar orqali
4. Gamifikatsiya	Diniy bilimlarni interaktiv o'yinlar yoki viktorinalar orqali o'tkazish.	Mobil ilovalar, masalan "Quizizz" yoki maxsus ishlab chiqilgan diniy ta'lim o'yinlari yordamida.
5. Kontent monitoringi	Internet va ijtimoiy tarmoqlardagi diniy kontentni nazorat qilish va tahlil qilish.	Davlat organlari, nodavlat tashkilotlar va jamoat nazorati mexanizmlari yordamida amalga oshiriladi.
6. Auditoriyani segmentatsiya qilish	Auditoriya yoshiga, qiziqishlariga va diniy bilim darajasiga qarab maxsus materiallarni tayyorlash.	Maktab o'quvchilari, talaba yoshlar, kattalar uchun alohida yondashuv va materiallar.
7. Media savodxonlikni oshirish	Diniy mavzularda axborotni to'g'ri baholash va tanlash bo'yicha treninglar tashkil qilish.	Ommaviy axborot vositalarida va ta'lim muassasalarida maxsus kurslar tashkil qilish.

Metodlarni qo'llash tartibi:

1. Tadqiqot va monitoring: Jamiyatda diniy ongni shakllantirishning hozirgi holatini o'rganish, auditoriya ehtiyojlarini aniqlash.
2. Kontent tayyorlash: Auditoriya talablariga mos ravishda diniy va ma'naviy materiallarni yaratish.
3. Targ'ibot kanallarini belgilash: Ijtimoiy tarmoqlar, ommaviy axborot vositalari, bosma nashrlar yoki seminarlar orqali ta'sir o'tkazish.
4. O'zaro muloqotni rivojlantirish: Onlayn savol-javob sessiyalari yoki jonli uchrashuvlar orqali muloqotga kirishish.

5. Natijalarni baholash: Qabul qilingan metodlarning samaradorligini o‘lchash va kelgusida ularni takomillashtirish.

Bu yondashuvlar diniy ongni shakllantirishni yanada samarali va tizimli qilishga yordam beradi.

Prezidentimizning diniy ongni shakllantirish va kommunikatsiya vositalarining roliga doir fikrlari, asosan, ma'naviyat, milliy qadriyatlar, yoshlarni tarbiyalash va axborot xavfsizligi sohalarida bo‘lgan. Ularning ba'zilari quyidagicha:

1. Ma'naviyat va diniy qadriyatlarning ahamiyati: Prezidentimiz har doim jamiyatda ma'naviy barkamollik va diniy qadriyatlarni targ‘ib qilish zarurligini ta'kidlab kelgan. U, shuningdek, diniy ma'rifatning insonlarni yuksak axloqiy me'yorlarga erishishga undashdagi o‘rni va bu orqali jamiyatda diniy totuvlikni mustahkamlashni maqsad qilgan.

2. Ijtimoiy tarmoqlar va axborot vositalari orqali diniy bilimlarni targ‘ib qilish: Prezidentimiz bugungi kunda axborot texnologiyalari va ijtimoiy tarmoqlar orqali diniy qadriyatlarni keng ommaga yetkazishning muhimligini ko‘rsatgan. U, shuningdek, ijtimoiy tarmoqlarda diniy ekstremizmga qarshi kurashish va jamiyatda diniy bilimlarni targ‘ib qilish uchun to‘g‘ri va samarali usullarni ishlab chiqish zarurligini aytgan.

3. Yoshlarni diniy ma'naviyat asosida tarbiyalash: Prezidentimiz yoshlar tarbiyasiga alohida e'tibor qaratib, diniy ma'naviyatni shakllantirishda ta'lim tizimining o‘rni katta ekanligini ta'kidlagan. Uning fikricha, yoshlarni diniy ta'lim asosida tarbiyalash, ularda vatanparvarlik, bag‘rikenglik va axloqiy yuksaklikni rivojlantirishga xizmat qiladi.

4. Kommunikatsiya vositalaridan mas'uliyatli foydalanish: Prezidentimiz axborot va kommunikatsiya vositalaridan faqat ijobiy maqsadlarda foydalanish, ular orqali salbiy g‘oyalar va ekstremizmga qarshi kurashishni, shuningdek, diniy ongni shakllantirishda mas'uliyatni oshirish zarurligini ta'kidladi.

Shunday qilib, Prezidentimizning fikrlariga ko‘ra, diniy ongni shakllantirishda kommunikatsiya vositalaridan to‘g‘ri va samarali foydalanish, yoshlarni diniy ta'lim asosida tarbiyalash va ma'naviyatni yuksaltirish jamiyatda barqarorlik va ijtimoiy uyg‘unlikni ta'minlashga xizmat qiladi.

Xulosa

Zamonaviy jamiyatda diniy ongni shakllantirishda kommunikatsiya vositalarining o‘rni nihoyatda muhimdir. Axborot texnologiyalarining, ijtimoiy tarmoqlarning va ommaviy axborot vositalarining keng tarqalishi, diniy qadriyatlar va ma'rifatni keng ommaga yetkazishda yangi imkoniyatlarni yaratmoqda. Bu vositalar orqali diniy bilimlarni ommalashtirish, jamiyatda ma'naviy barkamollikni rivojlantirish va yoshlarni axloqiy tarbiya asosida shakllantirish mumkin. Biroq, kommunikatsiya vositalarining salbiy ta'sirlari ham mavjud bo‘lib, ular noto‘g‘ri axborotlar va

ekstremistik g‘oyalarni tarqatish xavfini tug‘diradi. Shu sababli, diniy ongni shakllantirish jarayonida kommunikativ kompetensiyaning o‘rni alohida ahamiyat kasb etadi.

Prezidentimizning fikricha, diniy ma'naviyatni rivojlantirish va axborot vositalaridan samarali foydalanish jamiyatda diniy totuvlikni mustahkamlashga, yoshlarni ma'naviy va axloqiy jihatdan kamolga yetkazishga xizmat qiladi. Diniy ongni shakllantirishda ijtimoiy tarmoqlar, axborot vositalari va zamonaviy texnologiyalardan mas'uliyatli va ehtiyotkorlik bilan foydalanish zarur, chunki bu jarayon nafaqat ilmiy yondashuvni, balki jamiyatda diniy adolat, ma'naviy ahillik va barqarorlikni ta'minlashga yordam beradi. Shunday qilib, kommunikatsiya vositalarini diniy ongni shakllantirishda to‘g‘ri va samarali ishlatish, jamiyatda ma'naviy uyg‘unlikni va diniy qadriyatlarni yanada mustahkamlash imkonini yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdullayev, A. (2019). *Kommunikatsiya va diniy ong: Teoriyaviy va amaliy jihatlar*. Tashkent: Fan va texnologiyalar nashriyoti.
2. Beshimov, F. (2020). *Axborot texnologiyalari va diniy ma'rifat: Globalizatsiya davrida yangi yondashuvlar*. Tashkent: Yangi O'zbekiston nashriyoti.
3. Jabbarov, K. (2018). *Zamonaviy jamiyatda diniy ong va axborot vositalarining roli*. Tashkent: Ma'naviyat nashriyoti.
4. Mirzaeva, L. (2017). *Ijtimoiy tarmoqlar va diniy qadriyatlar: Shaxsiy va jamiyatga ta'siri*. Tashkent: Oliy ta'lim nashriyoti.
5. Saidov, R. (2021). Globalizatsiya va axborot vositalari: Diniy savodxonlikning yuksalishi va muammolar. *Journal of Modern Society*, 15(3), 42-50.
6. Shodiev, U. (2022). Diniy ta'limda yangi yondashuvlar: Onlayn platformalar va masofaviy ta'lim. Tashkent: Ilm va ma'rifat.
7. Umarov, T. (2023). Kommunikatsiya vositalaridan diniy ma'rifatni kengaytirishdagi samarali usullar. *Religious Studies Journal*, 18(4), 58-67.
8. Yuldashev, M. (2018). Ijtimoiy tarmoqlar va diniy ekstremizm: Ijtimoiy xavf va muammolar. *Journal of Sociology and Religion*, 12(1), 22-34.
9. Zaripov, A. (2021). *Diniy ongni shakllantirishda ommaviy axborot vositalarining roli*. Tashkent: Spirituality Press.